

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
Кафедра німецької філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Майя НІКОЛАСВА

09 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – німецька

Освітньо-професійна програма: Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – німецька

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія основної іноземної мови»
Одеса: ОНУ, 2023. 15 с.

Розробник: Кулина І. Г. доцент, доцент кафедри німецької філології, кандидат
філологічних наук,

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри німецької філології

Протокол № 1 від. "28" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри Наталя ГОЛУБЕНКО

Погоджено із гарантом ОПП германські мови та літератури (переклад
включно), перша – німецька Інесса АЗАРОВА

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету РГФ

Протокол № 1 від. "29" серпня 2023 р.

Голова НМК Олена ГРИГОРОВИЧ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри німецької філології

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри німецької філології

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
<p>Загальна кількість: кредитів – 3/3</p> <p>годин – 90/90</p> <p>змістових модулів – 2/2</p>	<p>Галузь знань: 03 Гуманітарні науки</p> <p>Спеціальність: 035 Філологія</p> <p>Спеціалізація: 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька</p> <p>Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p>	<i>Обов'язкова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		5-й	5-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	10 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	4 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		54 год.	76 год.
		Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - дати студентам уявлення про найважливіші поняття навчальної дисципліни «Історія основної іноземної мови», зв'язок її з сучасною німецькою мовою.

Завдання сформувані і закріплені елементарні теоретичні знання студентів з германського мовознавства; ознайомити студентів з основними історичними поняттями та термінами; розвивати у студентів вміння осмислено підходити до мовних явищ, свідомо відповідати на питання: які лінгвістичні явища перейшли в давньогерманські мови з індоєвропейських та як вони виглядають у сучасній німецькій мові.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральної: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладознавства) та методики навчання іноземних мов та зарубіжної літератури у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної й педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних (ЗК):

ЗК06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК12. Здатність до представлення складної комплексної інформації з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення завдань у практичних ситуаціях.

ЗК13. Здатність здійснювати навчально-дослідницьку та/або науково-дослідницьку діяльність на належному рівні.

Спеціальних (СК):

СК02. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

СК03. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії німецької мови.

СК04. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди німецької та англійської мов, описувати соціолінгвальну ситуацію.

СК06. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати німецьку мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і

регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

СК07. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних і літературних фактів, інтерпретації та усного і письмового фахового перекладу з німецької мови українською, з української мови німецькою.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати:** розвиток німецької мови з точки зору становлення фонетичного складу, граматичних категорій, еволюції лексичної системи.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **вміти:** проводити аналіз мовного матеріалу, а також вміти перекладати давньо-, середньо- та ранньоновонімецькі тексти на сучасну німецьку мову.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Розвиток німецької мови в давньоверхньонімецький період. Загальні індоєвропейські риси германських мов. Особливості морфологічної та синтаксичної системи в давньоверхньонімецький період

Тема 1. Основні етапи історії німецької мови

Найдавніші відомості про германців. Суспільний лад давніх германців Велике переселення народів та формування варварських королівств. Германські мови в ряду інших мов індоєвропейської групи. Поява німецької мови. Слово deutsch. Найдавніші німецькі писемні пам'ятки. Давньоверхньонімецькі діалекти.

Тема 2. Основні закономірності німецької звукової системи в давньоверхньонімецький період

Система вокалізму в давньоверхньонімецькій мові. Аблаут. Переломлення голосних. І- умлаут або примарний умлаут. Монофтонгізація і дифтонгізація в давньоверхньонімецькій мові.

Тема 3. Система приголосних.

Другий пересув приголосних. Західнонімецьке подовження приголосних. Закон Вернера.

Тема 4. Морфологічна система.

Загально індоєвропейські риси в германському імені та дієслові. Розвиток іменників в давньоверхньонімецькій мові. Розвиток прикметників в давньоверхньонімецькій мові.. Сутність прислівника. Розвиток займенників в давньоверхньонімецькій мові. Числівник і його розвиток.

Тема 5. Відмінювання дієслів.

Розвиток дієслівної системи. Поняття сильних дієслів. Поняття слабких дієслів. Оптатив. Імператив. Пасивний стан. Особлива група дієслів в давньоверхньонімецькій мові.

Тема 6. Особливості розвитку іменників та прикметників в давньоверхньонімецький період

Особливості розвитку німецької мови в давньоверхньонімецький період і його зв'язок з прагерманською мовою.

Змістовий модуль 2

Розвиток німецької мови в середньоверхньонімецький та нововержньонімецький періоди

Тема 1. Середньоверхньонімецька мова. Нові діалекти (XI-XIV ст.)

Писемні пам'ятки середньоверхньонімецького періоду. Правопис і вимова. Секундарний умлаут та інші види умлауту в середньоверхньонімецький період.

Тема 2. Фонетичні особливості. Система голосних та приголосних.

Послаблення ненаголошених голосних. Середньоверхньонімецька система приголосних.

Тема 3. Розвиток імен в середньоверхньонімецький період

Розвиток іменників в середньоверхньонімецький період. Розвиток прикметників. Система дієслів (сильні, слабкі).

Тема 4. Нововержньонімецький період.

Політична ситуація XIV-XVII ст. Мова Мартіна Лютера і утворення єдиної німецької мови.

Тема 5. Розвиток нововержньонімецької мови.

Система голосних та приголосних. Якісні і кількісні зміни. Система дієслів у ново верхньонімецький період.

Тема 6. Утворення національної німецької мови.

Єдність правопису і вимови. Сучасна німецька мова. Мовна норма у правописі і вимові.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин										
	Усього	Очна форма				Заочна форма					
		у тому числі				Усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Змістовий модуль 1. Розвиток німецької мови в давньоверхньонімецький період. Загальні індоєвропейські риси германських мов. Особливості морфологічної та синтаксичної системи в давньоверхньонімецький період											
Тема 1. Основні етапи історії німецької мови.	6	2			4	14	2				12
Тема 2. Основні закономірності німецької звукової системи в	6	2			4						

давньоверхньонімецькому періоді.										
Тема 3. Система приголосних в давньоверхньонімецькій мові.	8	2	2		4	14	2			12
Тема 4. Морфологічна система в давньоверхньонімецькій мові.	8	2	2		4					
Тема 5 Відмінювання дієслів в давньоверхньонімецькій мові.	8	2	2		4	14	2			12
Тема 6. Особливості розвитку іменників та прикметників в давньоверхньонімецькому періоді.	8	2	2		4					
Разом за змістовим модулем 1	44	12	8		24	42	6			36
Змістовий модуль 2. Розвиток німецької мови в середньоверхньонімецькій та нововірхньонімецькій періоди										
Тема 7. Середньоверхньонімецька мова. Нові діалекти (XI-XIV ст.)	6	2			4	16	2	2		12
Тема 8. Фонетичні особливості. Система голосних та приголосних.	6	2			4					
Тема 9. Розвиток імен в середньоверхньонімецькому періоді.	6	2			4	17		2		14
Тема 10. Нововірхньонімецький період.	8	2			6		2			
Тема 11. Розвиток нововірхньонімецької мови.	10		4		6	17				14
Тема 12. Утворення національної	10		4		6					

німецької мови.										
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8		30	48	4	4		40
Усього годин	90	20	16		54	90	10	4		76

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Система приголосних в давньоверхньонімецькій мові. (Тема 3, зміст. модуль 1)	2	
2	Морфологічна система в давньоверхньонімецькій мові. (Тема 4, зміст. модуль 1)	2	
3	Відмінювання дієслів в давньоверхньонімецькій мові. (Тема 5, зміст. модуль 1)	2	
4	Особливості розвитку іменників та прикметників в давньоверхньонімецькій період. (Тема 6, зміст. модуль 1)	2	
5	Розвиток нововерхньонімецької мови. (Тема 11, зміст. модуль 2)	4	
6	Утворення національної німецької мови. (Тема 12, зміст. модуль 2)	4	
7	Середньовірна німецька мова. Нові діалекти (XI-XIV ст.) (Тема 7, зміст. модуль 2)		2
8	Розвиток імен в середньовірній німецькій мові. (Тема 9, зміст. модуль 2)		2
	Разом	16	4

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Організація самостійної роботи студентів

8.1. Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів під час вивчення даної дисципліни включає теоретичну підготовку з окремих тем, що вивчаються самостійно.

8.2. Місце виконання самостійної роботи

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу виконується у бібліотеці, навчальних аудиторіях, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах.

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість Годин	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Основні етапи історії німецької мови (Тема 1, зміст. модуль 1)	4	12
2	Основні закономірності німецької звукової системи в давньоверхньонімецькому періоді. (Тема 2, зміст. модуль 1)	4	
3	Система приголосних в давньоверхньонімецькій мові. (Тема 3, зміст. модуль 1)	4	12
4	Морфологічна система в давньоверхньонімецькій мові. (Тема 4, зміст. модуль 1)	4	
5	Відмінювання дієслів в давньоверхньонімецькій мові. (Тема 5, зміст. модуль 1)	4	12
6	Особливості розвитку іменників та прикметників в давньоверхньонімецькому періоді. (Тема 6, зміст. модуль 1)	4	
7	Середньовірна німецька мова. Нові діалекти (XI-XIV ст.) (Тема 7, зміст. модуль 2)	4	12
8	Фонетичні особливості. Система голосних та приголосних. (Тема 8, зміст. модуль 2)	4	
9	Розвиток імен в середньовірній німецькій мові (Тема 9, зміст. модуль 2)	4	14
10	Нововерхньонімецький період. (Тема 10, зміст. модуль 2)	6	
11	Розвиток нововерхньонімецької мови. (Тема 11, зміст. модуль 2)	6	14
12	Утворення національної німецької мови. (Тема 12, зміст. модуль 2)	6	
	Разом	54	76

До самостійної роботи відноситься підготовка до лекцій, практичних занять: переклад та аналіз давньоверхньонімецьких та середньовірних німецьких текстів, виконання тестів.

9. Методи навчання

Словесні: лекція (традиційна, із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: переклад та аналіз давньоверхньонімецьких та середньовірних німецьких текстів.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Форма підсумкового контролю – іспит

Поточний контроль: усне опитування, контрольні письмові роботи (тести), оцінювання виконання практичних навичок. Поточний контроль здійснюється за результатами оцінювання виконання самостійної роботи студентів та використання практичних навичок. Застосовуються елементи самоконтролю та взаємоконтролю (рецензування відповіді колеги, самооцінка письмової роботи). Загальна оцінка з дисципліни розраховується за сумою балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролю. Підсумковий контроль за цією дисципліною є іспит.

Критерії та шкала оцінювання: національна та ECTS

За системою ОНУ імені І. І. Мечникова	За шкалою ECTS	За національною системою	Визначення
90-100	A	Відмінно	Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми поточного, періодичного та підсумкового контролю.
85-89	B	Дуже добре	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання кожної теми поточного, періодичного та підсумкового контролю.
75-84	C	Добре	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми поточного та періодичного контролю виконав не повністю.
70-74	D	Задовільно	Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, окремі завдання поточного контролю кожної теми та періодичного контролю не виконав.
60-69	E	Достатньо	Засвоїв лише окремі питання робочої програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості

			питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та періодичного контролю в цілому.
35-59	FX	Незадовільно	Не засвоїв більшості тем робочої програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми, періодичного та підсумкового контролю в цілому.
0-34	F	Незадовільно	Не засвоїв програми навчальної дисципліни, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав періодичного контролю, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Перші відомості про давніх германців.
2. Суспільний лад давніх германців.
3. Велике переселення народів та формування варварських королівств.
4. Германські мови в ряду інших мов індоєвропейської групи.
5. Основні особливості фонетичної будови прагерманської мови.
6. Основні особливості граматичної будови прагерманської мови.
7. Зв'язок історії мови з іншими науками.
8. Періодизація історії німецької мови.
9. Франкська держава й утворення німецьких народностей.
10. Поява та розвиток слова „deutsch“.
11. Загальні відомості про давньоверхньонімецьку мову.
12. Давньоверхньонімецькі писемні пам'ятки.
13. Система давньоверхньонімецького вокалізму і її походження.
14. Преломлення давньоверхньонімецьких голосних.
15. Давньоверхньонімецький умлаут та його розвиток.
16. Процес монофтонгізації у давньоверхньонімецькому періоді.
17. Давньоверхньонімецька дифтонгізація та її особливості.
18. Система давньоверхньонімецького консонантизму та її походження.
19. Другий або німецький пересув приголосних, його особливості.
20. Чергування приголосних за Законом Вернера та його відмінності від Другого пересуву приголосних.
21. Граматичне чергування давньоверхньонімецьких приголосних.
22. Поява та розвиток давньоверхньонімецької гемінації, її сутність.

23. Морфологічна система давньовірхньонімецької мови.
24. Загальні особливості давньовірхньонімецької мови в порівнянні з давньогерманською мовою – основою.
25. Давньовірхньонімецький іменник, його категорії і типи відмінювань.
26. Давньовірхньонімецький прикметник та система його відмінювання.
27. Ступені порівняння давньовірхньонімецьких прикметників.
28. Давньовірхньонімецькі дієслова та їхня класифікація.
29. Основні особливості давньовірхньонімецького синтаксису.
30. Загальна характеристика середньовірхньонімецької мови.
31. Середньовірхньонімецькі діалекти та території їхнього розмежування.
32. Середньовірхньонімецькі пам'ятки писемності. Писемність та вимова.
33. Фонетична система середньовірхньонімецької мови.
34. Редукція середньовірхньонімецьких голосних в порівнянні з давньовірхньонімецькими голосними
35. Розвиток середньовірхньонімецького умлауту в порівнянні з давньовірхньонімецьким умлаутом.
36. Зміни в складі середньовірхньонімецьких дифтонгів.
37. Характеристика середньовірхньонімецьких голосних в порівнянні з давньовірхньонімецькими голосними.
38. Розвиток середньовірхньонімецького консонантизму.
39. Зміни в системі середньовірхньонімецького консонантизму (послаблення приголосних в кінці слова).
40. Розвиток нових середньовірхньонімецьких приголосних.
41. Морфологічна система середньовірхньонімецької мови.
42. Середньовірхньонімецькі іменники та їхнє відмінювання.
43. Утворення множини середньовірхньонімецьких іменників.
44. Порівняння середньовірхньонімецької та давньовірхньонімецької морфологічної системи.
45. Середньовірхньонімецькі дієслова та зміни в системі їхньої дієвідміни.
46. Середньовірхньонімецький прикметник та його особливості.
47. Основні особливості середньовірхньонімецького синтаксису.
48. Ранньовірхньонімецька мова та політична ситуація в країні.
49. Ранньовірхньонімецькі діалекти та території їхнього розповсюдження.
50. Мартін Лютер та його роль у розвитку єдиної національної німецької мови.
51. Писемність та її особливості у ранньовірхньонімецькому періоді.
52. Система вокалізму ранньовірхньонімецької мови (завершення процесів дифтонгізації й монофтонгізації, кількісні зміни).
53. Зміни в системі ранньовірхньонімецького консонантизму.

54. Морфологічна система ранньовісхіднонімецької мови.
55. Формування німецької національної мови у її нововісхіднонімецькому періоді.
56. Розвиток орфографічних норм німецької мови.
57. Особливості правопису та вимова нововісхіднонімецької мови.
58. Основні зміни в граматичній будові нововісхіднонімецької мови.
59. Розвиток словникового складу нововісхіднонімецької мови.
60. Загальні особливості сучасного стану німецької мови (фонетичний, морфологічний, граматичний та інші рівні мови).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

У ході поточного контролю студент може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Відповідь під час іспиту теж оцінюється за 100-бальною шкалою. Загальна оцінка з навчальної дисципліни це середнє арифметичне суми балів за поточний контроль та підсумковий контроль.

Поточний контроль												Підсумковий контроль (іспит)	Загальна оцінка
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	100	100
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

			дисципліни
--	--	--	------------

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Кулина І. Г., Янер О.С., Історія німецької мови : навчально-методичний практикум. Видання друге, доповнене. – Одеса: Фенікс, 2023. – 120 с.
2. Голубенко Л. М., Кулина І. Г., Козак Т. Б. Практикум з курсу "Вступ до германської філології", Одеса: Фенікс, 2019, 152 с.
3. Голубенко Л. М., Кулина І. Г., Березіна Ю. О. Історія німецької мови. Практикум з курсу, Ч. І, Одеса: Фенікс, 2017, - 40 с.
4. Голубенко Л. М., Кулина І. Г., Березіна Ю. О. Історія німецької мови. Практикум з курсу, Ч. ІІ, Одеса: Фенікс, 2017, - 39 с.
5. Голубенко Л.М., Іваницька Ю.В., Козак Т.Б. Історія німецької мови (практикум з курсу). Одеса: Фенікс, 2011, - 40 с.
6. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія основної іноземної мови» Одеса: ОНУ, 2023. – 16 с.
7. Силабус навчальної дисципліни «Історія основної іноземної мови».

14. Рекомендована література

Основна

1. Berner, Elisabeth; Wolf, Norbert Richard; Schmidt, Wilhelm; Langner, Helmut. Geschichte der deutschen Sprache. Teil 1 und 2, S. Hirzel Verlag, 2020, 509 S.
2. Lewizkij V. Geschichte der deutschen Sprache. Winnyzja: Nova Knyha Verlag, 2011, 250 S.
3. Lewizkij V., Heinz-Dieter Pohl. Geschichte der deutschen Sprache. Winnyzja: Nova Knyha Verlag, 2010, 254 S.
4. Stefan Hartmann. Deutsche Sprachgeschichte, Narr Francke Attempto Verlag, 2018, 376 S.

Додаткова

1. Левицький В. В. Етимологічний словник германських мов. Т.1. Вінниця: Нова книга, 2010, 614 с.
2. Левицький В. В. Етимологічний словник германських мов. Т.2. Вінниця: Нова книга, 2010, 367 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

www.deutsch.kpnu.edu.ua/istoriia-nimetskoj-movy-nim1-b17/

www.dci-initiativen.org/entwicklung-der-deutschen-sprache-und-ihre-standardisierung/#:~:text=Der%20Ursprung%20der%20deutschen%20Sprache,Asiens%20einen%20gemeinsamen%20Ursprung%20hatten.

www.lernhelfer.de/schuelerlexikon/deutsch-abitur/artikel/entwicklung-der-deutschen-sprache

www.reclam.de/data/media/978-3-15-011056-0.pdf

www.duden.de